ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Ευτύχης Μπιτσάκης:

Κομμουνιστής Διανοούμενος

Αδιάκοπα παρών στο Γίγνεσθαι της Θεωρίας και της Πράξης

Γράφει ο Άγγελος Χάγιος

1.– Στην εκδήλωση – πολιτικό μνημόσυνο για τον Ευτύχη Μπιτσάκη, έδωσε το *παρών* ένα ευρύτερο φάσμα αριστερών, επιστημόνων, φίλων και συναγωνιστών του, με σημαντικές αναφορές στο έργο τη ζωή και τον αγώνα ενός ξεχωριστού ανθρώπου, κομμουνιστή, επιστήμονα και φιλοσόφου, αδιάκοπα παρόντος στο γίγνεσθαι της θεωρίας και της πράξης.

Ως Κομμουνιστική Απελευθέρωση, με σεβασμό σε όλες τις προσεγγίσεις, συμβάλλουμε στην πλούσια αυτή συζήτηση. Επιδιώκουμε να αναδείξουμε τη συλλογική μας εμπειρία από μια πολύχρονη δημιουργική πολυκύμαντη κοινή πορεία με τον Ευτύχη Μπιτσάκη, από τα χρόνια του Νέου Αριστερού Ρεύματος μέχρι τη νέα οργάνωση.

Επιχειρούμε, στη νέα εποχή του καπιταλισμού, με μια νέα απόπειρα κομμουνιστικής ανασυγκρότησης, να μελετήσουμε, πώς μια αριστερή τάση αναζήτησης του αντιδικτατορικού και μεταπολιτευτικού κινήματος, μια νεανική ανταρσία το ’89 και, στη συνέχεια, ένα συλλογικό μειοψηφικό εγχείρημα κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης εμπλουτίστηκε και αναβαθμίστηκε σε αλληλεπίδραση με τον Ευτύχη και το έργο του. Με μια προσωπικότητα που, στην εποχή της, μέσα στην ολότητα των γεγονότων, όχι των πραγμάτων, δηλαδή μέσα στον κόσμο, τον οποίο οι επαναστάτες έχουν σκοπό να τον αλλάξουν, επέδρασε στη σκέψη τους δημιουργικά. Σε μια συλλογική θεωρητική και πολιτική προσπάθεια διαφοροποίησης από παραδοσιακά κομματικά και μεταμοντέρνα δεδομένα.

2.- Με την αριστερή τάση αντίστασης και αναζήτησης νέας κομμουνιστικής προοπτικής.

Η πρώτη γνωριμία με τον Μπιτσάκη, της γενιάς που πολιτικοποιήθηκε στο αντιδικτατορικό και μεταπολιτευτικό κίνημα, έγινε με το βιβλίο του **«Φυσική και Φιλοσοφία»** που υπέγραφε ως Κ. Πολίτης και εκδόθηκε πρώτη φορά το 1965. Πρόκειται για το μετέπειτα γνωστό έργο του **«Είναι και Γίγνεσθαι».** Αποτέλεσε τομή στον προβληματισμό και τις επιλογές των μαχόμενων – ιδιαίτερα των νέων- αριστερών και, ειδικότερα, στην κατανόηση του πολύπλοκου και αντιφατικού πλέγματος σχέσεων ανάμεσα σε επιστήμη, τεχνολογία, φιλοσοφία και κοινωνική πρακτική εν γένει, με την **ταξική πάλη** στο κέντρο της τελευταίας. Με γλώσσα, επιχειρήματα και ορολογία που κερδίζουν ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό, χωρίς καμία υποχώρηση μπροστά στη **«σαγήνη» της απλούστευσης** ή, από την άλλη πλευρά, του **ακαδημαϊσμού,** το βιβλίο παρουσιάζει εύληπτα τα τελευταία πορίσματα της Κοσμολογίας, της Φυσικής και της Βιολογίας για να θεμελιώσει τον υλισμό.

Όπως εξηγεί σε συνέντευξή του στο Πριν ο Ευτύχης Μπιτσάκης,

> «οι Φυσικές Επιστήμες είχαν ανέκαθεν μια φιλοσοφική εμβέλεια. Η Φυσική, η Κοσμολογία και οι επιστήμες της ζωής έθεσαν νέα φιλοσοφικά ερωτήματα και έδωσαν νέα επιχειρήματα στο σύγχρονο υλισμό, αλλά επίσης τροφοδότησαν νέες μορφές φυσικού ιδεαλισμού».

Στην εποχή αυτή, ο Ε. Μπιτσάκης επέλεξε να προσεγγίσει το πρόβλημα των σχέσεων **ύλης** και **πνεύματος,** όχι στο επίπεδο της φιλοσοφικής αφαίρεσης, αλλά διά μέσου των φυσικών επιστημών. Παροτρύνει, ταυτόχρονα, ενθαρρύνει και διδάσκει μια νέα εργατική βάρδια, μια νέα επαναστατική τάση, να αναζητά απαντήσεις *«στα αιώνια ερωτήματα»,* όχι στους ουρανούς του **αφηρημένου,** αλλά μέσα από τη φιλοσοφική καταξίωση του **συγκεκριμένου,** του **ειδικού** και της **γενίκευσης.** Να μελετά υλιστικά τις έννοιες της **ύλης,** της **κίνησης,** του **χώρου,** του **χρόνου,** της **απειρότητας,** της **αιτιότητας** και **αναγκαιότητας,** της **αλλοτρίωσης** και **ελευθερίας,** με βάση επιστημονικά και κοινωνικά δεδομένα τής κάθε εποχής. Χωρίς, ωστόσο, να αγνοείται η καταστατική διαφορά των φυσικών επιστημών με τη φιλοσοφία διότι *«Αυτή η σύγχυση συναντάται σε κείμενα ενός απλοϊκού υλισμού»*.

Και συμπληρώνει ο Μπιτσάκης πως

«ενάντια στη θετικιστική και μεταμοντέρνα απόρριψη των φιλοσοφικών προτάσεων, επειδή δήθεν στερούνται νοήματος, εγώ επιχειρώ να αναδείξω την ενότητα, η οποία συνυπάρχει με την καταστατική διαφορά».

Σε συνδυασμό, μάλιστα, με την αναγκαία χειραφέτηση του ίδιου του Μαρξισμού από τα νεκρά μηχανιστικά σχήματα, για να ανοίξουν οι **«Δρόμοι της διαλεκτικής».** Διότι, όπως αναφέρει ο ίδιος,

«η διαλεκτική δεν είναι σύστημα κλειστό στον ιστορικό χρόνο, όπως είναι τα θεωρησιακά συστήματα. Η διαλεκτική αντίληψη της φύσης και της κοινωνίας αναπτύσσεται ή πρέπει να αναπτύσσεται αξιοποιώντας το γίγνεσθαι των επιστημών και το σύνολο της κοινωνικής πρακτικής».

Με το **«Θεωρία και Πράξη»** μας προσφέρει ένα συναρπαστικό ταξίδι της μαρξιστικής σκέψης πάνω στα ζητήματα της αλλοτριωμένης πράξης και της ελευθερίας, της σχέσης ανάμεσα στο **κοινωνικό Είναι** και τη **συνείδηση,** τις δυνατότητες της γνώσης και τις ρίζες της πλάνης, δηλαδή της σχέσης ανάμεσα στην **ιδεολογία** και τη **γνώση.**

Στο βιβλίο του **"Ανθρώπινη Φύση- Για ένα κομμουνισμό του πεπερασμένου"**, τονίζει πως **η θεμελιώδης αντινομία** του κεφαλαιοκρατικού συστήματος είναι **αδύνατο να αρθεί** χωρίς την **ανατροπή τού καπιταλισμού.**

Υποστηρίζει μαχητικά την άποψη ότι ο άνθρωπος είναι **γενετικά κοινωνικό όν** και, επομένως, **δεν υπάρχει ανθρωπολογικό εμπόδιο για τον κομμουνισμό.** Η ανάλυσή του τοποθετεί τον άνθρωπο εντός της γήινης κοινωνικής, ιστορικής και φυσικής πραγματικότητας μέσα στην οποία εξελίσσεται, *"έστω και αν διατηρεί, λιγότερο ή περισσότερο, κάποιες διαχρονικές σταθερές".*

Η ανθρώπινη προσωπικότητα, σε αντίθεση με την αστική αντίληψη πως το άτομο της αστικής κοινωνίας είναι δήθεν το τελικό προϊόν της Ιστορίας, διαμορφώνεται και εξελίσσεται στην πάλη των τάξεων και στην πράξη με τη φύση και έτσι *"οι περιπέτειες της Ιστορίας γίνονται περιπέτειες της ανθρώπινης προσωπικότητας".*

Σε μια διεξοδική και οξυδερκή διείσδυση στην ουσία των πραγμάτων, θα καταλήξει πως βρισκόμαστε πλέον σε μια εποχή στην οποία

> "στο κουτί της Πανδώρας έμεινε η τελευταία ελπίδα". "Οι σημερινές κυρίαρχες σχέσεις οι οποίες καθιστούν μη λειτουργικά τα διάφορα συστήματα ηθικής, η σημερινή κτηνωδία, δεν είναι αναγκαστικά η μοίρα μας. Ο κομμουνισμός είναι μια μη πραγματωμένη δυνατότητα εγγεγραμμένη στη δυναμική του σημερινού βάρβαρου κόσμου".

Στο πλαίσιο αυτό ο Μπιτσάκης αναδείχνει την έννοια **της ουτοπίας** σε κεντρική στο έργο του αλλά και έμπνευση για το ομώνυμο περιοδικό που δημιούργησε.

Αυτά είναι μερικά μόνο παραδείγματα της ουσιαστικής επίδρασης του συνολικού έργου του Μπιτσάκη στην Αριστερά. Και πιο συγκεκριμένα, σε αλληλεπίδραση με την αριστερή τάση αντίστασης και αναζήτησης νέας κομμουνιστικής προοπτικής. Στην αναζήτηση δρόμου ανεξάρτητου από τα αδιέξοδα του **θετικιστικού επιστημονισμού** και του **κοινωνιολογισμού.**

3.- Πρόγραμμα κομμουνιστικής απελευθέρωσης

Ο Μπιτσάκης μάς πρόσφερε μια δυνατότητα που δεν μπορούσαμε να τη βρούμε εύκολα στη διάρκεια της δικτατορίας αλλά και στη μεταπολίτευση. Να συναντηθείς, να επικοινωνήσεις και να συζητήσεις με αγωνιστές προηγούμενων φάσεων τού κινήματος σε άλλη βάση από τη διαδεδομένη λογική και ψυχολογία ήττας και απογοήτευσης. Να συζητήσεις, να σκεφτείς και να πράξεις, όχι για τον εκδημοκρατισμό του συστήματος αλλά για την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα μιας σύγχρονης επαναστατικής πολιτικής. Υπάρχει μια ορισμένη εμπειρία από ένα μειοψηφικό ρεύμα, στον αντιδικτατορικό και μεταπολιτευτικό αγώνα, που αναζητούσε απαντήσεις στην κρίση τής κομμουνιστικής αριστεράς και του «υπαρκτού», για μια *άλλη* αριστερά μετά τη χούντα, όχι μια από τα ίδια, με Βάρκιζες και ιστορικούς συμβιβασμούς.

Αυτό το ρεύμα δεν το ικανοποιούσαν απαντήσεις και γραμμές εκδημοκρατισμού και ΕΟΚικού εκσυγχρονισμού της αστικής δημοκρατίας, σοσιαλδημοκρατικού ή ευρωκομμουνιστικού χαρακτήρα. Με δεδομένη και την κρίση όλων των ιστορικών ρευμάτων της Αριστεράς, το ερώτημα για τη διαλεκτική ενός νέου κύκλου επαναστατικής ανασυγκρότησης και παρέμβασης έμπαινε στην ημερήσια διάταξη.

Η επαφή με το έργο του Ευτύχη αποτέλεσε προωθητικό παράγοντα στις αναζητήσεις και τις τάσεις αυτές. Και είναι πολύ σημαντικό ότι προερχόταν από ένα αγωνιστή με αδιάκοπη συμμετοχή σε όλες τις κρίσιμες περιόδους του εργατικού κομμουνιστικού κινήματος. Με επιλογές στράτευσης δύσκολες, στην ΕΠΟΝ, στη φυλακή, στο κόμμα, στο κίνημα, στο σπουδαίο πεδίο της καθημερινότητας της ζωής.

Με τον Ευτύχη συναντιόμαστε και αγωνιζόμαστε από κοινού στα τέλη της δεκαετίας του ’80 ενάντια στη δεξιά πολιτική του ΚΚΕ που φτάνει στο απόγειό της, με την άθλια ταξική συνεργασία και την ανοικτή πλέον συμμετοχή του στη **διαχείριση της κρίσης** και τη **σταθεροποίηση** του αστικού πολιτικού συστήματος. Η *«μεγάλη ενότητα της Αριστεράς»*

οδηγεί ακριβώς στο αντίθετό της. Οι διασπάσεις και οι απογοητεύσεις φουντώνουν αλλά και οι αναζητήσεις επαναστατικής διεξόδου επιχειρούν να ανασυγκροτηθούν.

Συμμετέχει δραστήρια στο πλαίσιο του Νέου Αριστερού Ρεύματος στο ρεύμα της νέας αντίστασης, της θεωρητικής δουλειάς για τον επανασχεδιασμό του προγράμματος κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

Το ρήγμα που άνοιξε το ’89 με την έμπρακτη αριστερή αμφισβήτηση της ρεφορμιστικής και διαχειριστικής αριστεράς, στο φόντο των γενικότερων, διεθνών και εσωτερικών, εξελίξεων, βαθαίνει και, σε ένα βαθμό, συνδέεται με σχετικά πιο μαζικούς όρους με την ανάγκη και αναζήτηση μιας *άλλης* αριστεράς, επαναστατικής και μαχητικής, με εργατική δημοκρατία, μαρξιστικά σκεπτόμενης και σύγχρονα κομμουνιστικής.

Σε αυτή την επιλογή δίνει μαχητικό *παρών* συμβάλλοντας στην προσπάθεια δημιουργικής ανάπτυξης του μαρξισμού, σε αντιπαράθεση με **μηδενιστικές** αλλά και με **απολιθωμένες δογματικές** αντιλήψεις. Στο βιβλίο του **«Ρήξη ή ενσωμάτωση»** αποκαλύπτει τις βαθύτερες ταξικές και ιδεολογικές αιτίες της ιστορικής αδυναμίας του ΚΚΕ να λειτουργήσει ως *«συλλογικός διανοούμενος».* Αναδεικνύει και εξηγεί το φόβο της κομματικής γραφειοκρατίας απέναντι στην κριτική και επαναστατική φύση της διαλεκτικής διότι *«ο πραγματισμός χωρίς αρχές, ο σεκταρισμός και η δεξιά πολιτική δεν έχουν ανάγκη από θεωρία».*

4.– Σταθερή είναι η άποψη του Μπιτσάκη ότι, **η δημιουργική ανάπτυξη του μαρξισμού** προϋποθέτει ανάδειξη και ερμηνεία **των στρεβλώσεών του**, συγκεκριμένη τοποθέτηση για την **κατάρρευση του “υπαρκτού σοσιαλισμού”** και την **αποτυχία – ήττα** του ιστορικού κομμουνιστικού κινήματος. Η κριτική έρευνα και αξιολόγηση αυτή είναι αναγκαία για να διαμορφωθεί επαναστατική κομμουνιστική πρωτοπορία στον 21ο αιώνα. Για να συνεχίσει στο «**Ένα φάντασμα πλανιέται»** με την ανάπτυξη μιας πολιτικο-θεωρητικής ανάλυσης για την εποχή που τελείωνε και για μια νέα εποχή που είχε ήδη αρχίσει προτού τελειώσει η προηγούμενη. Σε συνάρτηση με αυτά, επιχειρεί μια τεκμηριωμένη ανάλυση των μεγαλύτερων από ποτέ δυνατοτήτων κοινωνικής απελευθέρωσης. Για να ανοίξουν δρόμοι έκφρασης αυτών των δυνατοτήτων, μέσα από το πλέγμα των πρωτόγνωρων δυσκολιών, είναι αναγκαία μια σύγχρονη επαναστατική στρατηγική και τακτική.

Η μάχη του Μπιτσάκη δεν περιορίστηκε στη θεωρητική διαπάλη, έρευνα και ανάλυση. Στα χρόνια της ήττας, ο Μπιτσάκης απορρίπτει το κλίμα της ιδεολογικής μετάλλαξης και προσαρμογής στη νέα τάξη. Έδωσε μάχη, από την περίοδο της δικτατορίας

στο πεδίο των κρίσιμων ζητημάτων της ενδοαριστερής αλλά και εσωκομματικής διαπάλης με προφορικές και γραπτές τοποθετήσεις στις οποίες, όπως γράφει, δεν πήρε πολιτικές απαντήσεις.

Στη μεταπολίτευση, δεν περιορίζεται στην ανάλυση των αιτιών της στασιμότητας και υποχώρησης στην ίδια την θεωρία του μαρξισμού, της καπιταλιστικής μετάλλαξης του υπαρκτού, του φαινόμενου της γραφειοκρατίας, της αυτονόμησης κόμματος και κράτους και της επιβολής τους στην κοινωνία ως αντίπαλων εντέλει δυνάμεων,

Αναδείχνει την ανάγκη επανάκτησης της **επαναστατικής αντίληψης** για την **εργατική δημοκρατία** στη μεταβατική περίοδο προς τον κομμουνισμό, όχι μόνο ως στρατηγική προοπτική αλλά και ως συγκεκριμένη πρακτική στη λειτουργία του κόμματος και του μετώπου και στη διαλεκτική σχέση τους με το κίνημα, για την αποκατάσταση της σχέσης ενότητας – αλληλεπίδρασης πρωτοπορίας και μαζών που έχει διαρραγεί.

Μελετά τους όρους και τους δρόμους κατάργησης του κράτους και των τάξεων στον κομμουνισμό και, με αυτή τη λογική, επεξεργάζεται πολιτική τακτική απέναντι στο **αστικό κράτος,** στο πολιτικό του σύστημα και τους θεσμούς του προκειμένου να εξοπλίζεται η αριστερά και το κίνημα με **πολιτικούς στόχους ρήξης και ανατροπής.**

Στο πλαίσιο αυτό αναδείχνει, με το δικό του τρόπο, κρίσιμα ερωτήματα των εργαζομένων για το πρόγραμμα της εργατικής εξουσίας και δημοκρατίας. Στο «**Ανθρώπινη φύση**» αναρωτιέται:

> «Μπορούμε να απαλλαγούμε από τον εξουθενωτικό αστικό καταμερισμό εργασίας; Από τους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς; Πώς θα ήταν δυνατόν να αποφύγουμε τη σπατάλη και τελικά την εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων, τη μόλυνση του πλανήτη, τις μεγαλουπόλεις της νέας φτώχειας, της μοναξιάς και του καθημερινού άγχους;»
>
> Πώς, με την αξιοποίηση των κατακτήσεων των επιστημών και της τεχνολογίας από σύγχρονες κοινότητες, όπου η πολλαπλότητα των απασχολήσεων θα μειώνει τον αυστηρό καταμερισμό της εργασίας, η παραγωγή κατά το δυνατόν σε τοπική κλίμακα υλικών αγαθών θα αξιοποιεί τις τοπικές ιδιομορφίες, οι μεταφορές προϊόντων θα μειωθούν και μαζί με αυτό η ενεργειακή σπατάλη.
>
> Η πολλαπλότητα παραγωγής προϊόντων σε τοπική κλίμακα δεν θα σημάνει την

> άρνηση κεντρικού σχεδιασμού. Η σημερινή τεχνολογία δίνει τη δυνατότητα δημοκρατικού συντονισμού του τοπικού με το κοινωνικό, στο πλαίσιο της κομμουνιστικής κοινωνίας.

Ενώ αναδείχνει την άποψη του **Φ. Ένγκελς, στο Αντι-Ντύρινγκ:**

> «Η κατάργηση του διαχωρισμού της πόλης και της υπαίθρου δεν είναι συνεπώς ουτοπία, έστω και αν έχει ως προϋπόθεση την κατά το δυνατόν με μεγαλύτερη ισότητα κατανομή της μεγάλης βιομηχανίας σε ολόκληρη της χώρα. ....Οι μεγαλουπόλεις του καπιταλισμού θα μείνουν κάποτε έρημα μνημεία μιας βάρβαρης εποχής...»

5.– Ο Μπιτσάκης υποστηρίζει την ανάγκη ριζικών αναπροσαρμογών στη **στρατηγική και τακτική της Αριστεράς.** Προβάλλει τη λογική τού επαναστατικού δρόμου σε αντιπαράθεση με τη λογική μικρών κερδών στη βάση της αποδοχής της ήττας. Ορίζει την **Ρήξη** σε διάκριση από την μεταφυσική αντίληψη για *«καθαρή επανάσταση»,* αλλά και με τη λογική των επιμέρους ρήξεων πάντα στο πλαίσιο του καπιταλισμού. Ρήξη σημαίνει άλμα, επαναστατικός μετασχηματισμός, ο οποίος θα είναι η κορυφαία στιγμή μιας διαδικασίας όπου μέσα από καθημερινές μάχες, μικρές και μεγάλες, η Αριστερά θα αναγνωρίζεται ως ηγεμονική δύναμη της κοινωνίας. Στο ερώτημα ***«ποια αριστερά;»:***

> «Πριν απ' όλα η κομμουνιστική. Και μαζί με αυτήν, σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη συμπαράταξη –σε μια συμμαχία στρατηγικού χαρακτήρα, ολόκληρη η αριστερά, ανανεωμένη, επαναστατική, στο ύψος των μεγάλων κινδύνων και των μεγάλων ελπίδων της εποχής μας».

Από τη σκοπιά αυτή και από θέσεις αρχών διαφοροποιείται και αντιπαρατίθεται στη λογική τής περεστρόικα, της ΕΟΚικής ενσωμάτωσης, της γραμμής κάθαρσης του πολιτικού συστήματος και του κυβερνητισμού που κυριαρχεί στην Αριστερά και το ΚΚΕ. Απαντά, συστηματικά, στην επίθεση της ΚΕ και κομματικών στελεχών του ΚΚΕ που κάνουν κριτική στην «αντικομματική ομάδα», ακριβώς για την αντίστασή της στη δεξιά κατολίσθηση, στη διαχείριση του συστήματος και τελικά στην ταξική συνεργασία στο όνομα των συμμαχιών και της κάθαρσης του πολιτικού συστήματος.

Στις συνθήκες αυτές για τον Μπιτσάκη, η ανάλυση της κρίσης του εργατικού κινήματος δεν αφορά μόνο την Αριστερά. Αφορά στο μέλλον της ανθρωπότητας, στη δυνατότητά της να ελέγξει το ιστορικό γίγνεσθαι και να δημιουργήσει συνθήκες όπου η ζωή των ανθρώπων θα αποκτήσει περιεχόμενο. Υπογραμμίζει ότι το έργο των κλασικών αποτελεί την **αφετηρία** και τη **βάση** αλλά **δεν μπορεί, από μόνο του,** να δώσει τη **συγκεκριμένη απάντηση στα σημερινά ερωτήματα.** Ιστορικά όμως είναι αναγκαίο καθήκον να ανακτήσουμε το επιστημονικό κεκτημένο του μαρξισμού. Αυτό απαιτεί τη μελέτη και γνώση της νέας εποχής, την διαλεκτική ανάλυση της ιστορίας του κινήματος και την κριτική αποτίμηση της θεωρίας καθεαυτής, σε συνάρτηση με τους τρόπους εφαρμογής της και το αυτονόητο της δημιουργικής ανάπτυξής της.

Με αυτό το σκεπτικό υπογραμμίζει ότι *«Ο σοσιαλισμός δεν είναι όραμα, όπως επαναλαμβάνουν πληκτικά ανανήψαντες νεοσταλινικοί και νεόφυτα της σοσιαλδημοκρατίας. Ο σοσιαλισμός είναι δυνατότητα που ωριμάζει στο πλαίσιο της σημερινής ατομιστικής κοινωνίας».*

Ενώ προβάλλει και αναλύει τη θέση των **Μαρξ – Ένγκελς,** ότι *«Ο κομμουνισμός δεν είναι για εμάς ούτε κατάσταση που πρέπει να δημιουργηθεί ούτε ένα ιδανικό με το οποίο πρέπει να ρυθμιστεί η πραγματικότητα. Ονομάζουμε κομμουνισμό την πραγματική κίνηση, η οποία καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση.»*

Υπενθυμίζει τη **θέση του Λένιν** ότι **η σύγκρουση των παραγωγικών δυνάμεων με τις σχέσεις παραγωγής** δεν οδηγεί *«νομοτελειακά»* στην επανάσταση, μπορεί να οδηγήσει και σε παρατεταμένη κρίση και σήψη.

> «Ο σοσιαλισμός είναι μια από τις δυνατότητες του σημερινού κόσμου... και δεν θα έρθει από μόνη την κίνηση των αντικειμενικών νόμων της Ιστορίας.... Ούτε η σοσιαλιστική συνείδηση αποκτάται αυθόρμητα ή μόνο με τη θέληση.... Το ζητούμενο είναι ...η απαρχή της ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος και της συγκρότησης του επαναστατικού υποκειμένου της εποχής μας».

6.– Στην κοινή πορεία με τον Ευτύχη, είχαμε δημιουργικές συζητήσεις, αλλά και διαφορετικές προσεγγίσεις και απόψεις. Είναι χαρακτηριστικός ο ανοικτός αλλά και κριτικός τρόπος της υποστήριξης και της συμμετοχής του στο ρεύμα της ρήξης του ’89 και της οργανωτικής συγκρότησής του. Η δημιουργική συμμετοχή του στο νέο εγχείρημα

συνδυαζόταν με συγκεκριμένες κριτικές παρατηρήσεις για την **έλλειψη πολιτικής πλατφόρμας** και ανοικτής προβολής της για συζήτηση στον κόσμο της Αριστεράς. Για την ανεπάρκεια των επεξεργασιών και της πρακτικής μας στους τομείς της **θεωρίας** και της **οργάνωσης στη νέα εποχή,** του **προγράμματος στρατηγικής και τακτικής** και των π**ολιτικών συνεργασιών** στην Αριστερά. Ακολουθούσε την πρακτική της ανοικτής συζήτησης για όλα τα ζητήματα με όρους εργατικού πολιτισμού, συντροφικής σχέσης και αλληλεγγύης. Λειτουργούσε ως μέλος της οργάνωσης χωρίς να διεκδικεί ρόλο δάσκαλου ή «αφ' υψηλού» καθοδηγητή όταν υπερασπιζόταν τις απόψεις του και την αυτοτέλεια του έργου του. Ανοικτός στο διάλογο, στη συνεργασία με όλα τα ρεύματα της αριστεράς, χωρίς να επηρεαστεί από τις όποιες δυνατότητες πρόσφεραν είτε η κυβερνώσα αριστερά είτε η κομματική γραφειοκρατία.

Η εξήγηση για τις συγκεκριμένες πολιτικές και οργανωτικές επιλογές του Μπιτσάκη δεν βρίσκεται σε καμιά μεταφυσική κομματικότητα αλλά στον συνολικό προσανατολισμό του έργου του το οποίο συμβάλλει στη μάχη για την **θεωρητική, οργανωτική αλλά και πολιτική ανεξαρτησία** της επαναστατικής κομμουνιστικής αριστεράς που είναι το κρίσιμο της περιόδου. Ενισχύει την μετωπική συγκρότηση των ανατρεπτικών τάσεων της αντικαπιταλιστικής επαναστατικής αριστεράς και την κοινή δράση των μαχόμενων δυνάμεων της αριστεράς μέσα στο κίνημα.

Τα έργα του Ευτύχη αποτελούν πολύτιμη παρακαταθήκη. Χωρίς να αποτελούν συνταγή για το *«τι να κάνουμε»*, μπορούν να αξιοποιηθούν, με την ανάπτυξη κρίσιμων πλευρών τους, και να λειτουργήσουν ως γέφυρα του χθες με το σήμερα, να ενισχύσουν τα όπλα του κινήματος στην κοινωνικοπολιτική αντιπαράθεση της περιόδου. Σε μια πρωτόγνωρη εποχή που εξαπολύεται εργατική και νεολαιίστικη γενοκτονία, γενικευμένη πολεμική απειλή, ο δολοφονικός καπιταλισμός συγκροτεί καθεστώς κοινοβουλευτικού ολοκληρωτισμού και προληπτικής αντεπαναστατικής επίθεσης ενάντια στην εργατική τάξη και τους λαούς.

Σε αυτές τις συνθήκες, η διαρκής διαμάχη **υλισμού** και **ιδεαλισμού, ορθολογισμού** και **ανορθολογισμού,** οξύνεται στο έπακρο, στο πλαίσιο μάλιστα της πρωτοφανούς έκρηξης των επιστημών πληροφορικής και των τεχνολογιών επικοινωνιών, της Κβαντικής Επιστήμης και των Κβαντικών Τεχνολογιών, των φυσικών επιστημών, της Βιολογίας και της Κοσμολογίας. Όμως ακόμα και σήμερα, ο επιστημονικά θεμελιωμένος υλισμός παραμένει μειοψηφικός διότι, όπως γράφει ο Μαρξ, **κυρίαρχη ιδεολογία κάθε κοινωνίας είναι η ιδεολογία της κυρίαρχης τάξης.**

Στις συνθήκες αυτές, «η κίνηση από τη Φυσική, στη Φιλοσοφία, στην πολιτική και πάλι

πίσω», όπως εύστοχα ειπώθηκε προσυνεδριακά, συνδέεται με μια σύγχρονη επαναστατική επαγγελία μιας νέας κομμουνιστικής απόπειρας που, ειδικά σήμερα, αποδεικνύεται ότι είναι πιο αναγκαία από ποτέ.

Ο Μπιτσάκης συνδέεται και πάλι με τις σύγχρονες αναζητήσεις των νεότερων γενιών του κινήματος με βάση τη διεξοδική και οξυδερκή προσέγγισή του πως βρισκόμαστε πλέον σε μια εποχή στην οποία είναι δυνατόν να αναμετρηθούμε με κρίσιμα ερωτήματα που απασχολούν την εργατική τάξη και πρωτίστως τη νέα βάρδια της.

Σε αυτές τις συνθήκες συνέβαλε, όπως πάντα με τον δικό του κριτικό τρόπο, στη συγκρότηση της Κομμουνιστικής Απελευθέρωσης, με στόχο μια σύγχρονη επαναστατική κομμουνιστική αριστερά *«στο ύψος των μεγάλων κινδύνων και των μεγάλων ελπίδων της εποχής μας».*

Στο παραπάνω κείμενο βασίστηκε η τοποθέτηση του Άγγελου Χάγιου εκ μέρους της Κομμουνιστικής Απελευθέρωσης, στην εκδήλωση μνήμης Ευτύχη Μπιτσάκη που πραγματοποιήθηκε στο Πάντειο την Τετάρτη 22 Οκτώβρη 2025. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από την Πρωτοβουλία συγγενών, φίλων, συνεργατών και συντρόφων του η οποία συγκροτήθηκε μετά την πολιτική κηδεία του στην Κρήτη.